

OOSTAKKER

GOEDLEVENSTRAAT 90

ARCHEOLOGIENOTA BUREAUONDERZOEK VERSLAG VAN DE RESULTATEN

Titel: Archeologienota Oostakker Goedlevenstraat 90

Erkend archeoloog: Bart Bot OE/ERK/Archeoloog/2016/00114

Auteurs: Bart Bot, Kris Van Quaethem

Advies specialisten: Gunter Stoops (Stadsarcheologie Gent)

Wetenschappelijke advisering: /

Projectcode bureauonderzoek: 2019E317

Locatiegegevens: Provincie Oost-Vlaanderen, Oostakker (Gent), Goedlevenstraat 90

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: xMin,yMin 107740.37,196412.08

xMax,yMax 107824.10,196491.02

Kadastergegevens: Gent, Afdeling 17, sectie E, perceelnrs. 174a en 176a.

Betrokken actoren: Bart Bot (erkend archeoloog), Kris Van Quaethem (assistent-archeoloog), Architecten Demeestere+Garmyn & Partners bvba (contactpersoon initiatiefnemer)

Plaats en datum: Ledeberg, 02/06/2019

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Bart Bot Archeologie.

Bart Bot Archeologie aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUD

1.	Inleiding	3
1.1.	Onderzoeksopdracht.....	3
1.2.	Wettelijk kader	3
1.3.	Randvoorwaarden.....	4
2.	Onderzoeksmethode.....	5
2.1.	Motivering	5
2.2.	Organisatie	5
3.	Kader en aanleiding.....	6
3.1.	Topografische situering.....	6
3.2.	Huidige situatie.....	8
3.3.	Geplande werken	9
4.	Assesmentrapport.....	13
4.1.	Landschappelijk situering.....	13
4.2.	Geologische situering.....	15
4.3.	Bodemkundige situering	18
4.4.	Historische schets.....	20
4.5.	Kaartmateriaal	20
4.6.	Archeologische voorkennis	25
4.6.1.	Archeologische prospecties en opgravingen.....	25
4.6.2.	Archeologische en historische indicatoren	27
5.	Synthese	29
5.1.	Archeologisch verwachtingspatroon.....	29
5.2.	Onderzoeksvragen	30
6.	Besluit.....	31
7.	Bibliografie.....	32
8.	Figurenlijst.....	34

1. INLEIDING

1.1. ONDERZOEKSOPDRACHT

Aanleiding van onderstaand bureauonderzoek vormt de aanvraag tot omgevingsvergunning voor de nieuwbouw van 8 eengezinswoningen en 20 appartementen verspreid over 2 woonblokken aan de Goedlevenstraat 90 te Oostakker (Gent, Oost-Vlaanderen). Met dit bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van het archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een archeologienota waarvan akte genomen is en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie, conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid. Het archeologisch vooronderzoek betracht vooreerst archeologische artefacten en sites op te sporen binnen de grenzen van het projectgebied. Finaal formuleert het archeologisch vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied, en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

Een dergelijke inschatting kan gebeuren na het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2. WETTELIJK KADER

Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande aanvraag van een omgevingsvergunning met betrekking tot stedenbouwkundige handelingen waarbij de totale

oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt. De totale oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt circa 4098,32m². Vandaar is men verplicht een archeologienota bij de aanvraag in te dienen. Het projectgebied bevindt zich niet in een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten is. Het valt noch in een beschermde archeologische site, noch in een vastgestelde archeologische zone.

1.3. RANDVOORWAARDEN

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

2. ONDERZOEKSMETHODE

2.1. MOTIVERING

Doel van het bureauonderzoek is een zo helder mogelijk beeld te vormen van het archeologisch potentieel. Deze drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van het plangebied. Deze archeologische verwachting wordt getoetst en vergeleken met de geplande werken. Op die manier kan een gefundeerde uitspraak gedaan worden of er al dan niet verder archeologisch onderzoek is aangewezen.

2.2. ORGANISATIE

Om de archeologienota op te stellen werden verschillende bronnen geraadpleegd. Informatie over de geplande werken werd aangeleverd door de initiatiefnemer. Zo werden diverse bouwen en funderingsplannen verkregen om een zo duidelijk mogelijk zicht te krijgen op de geplande werken en hun impact.

Om een beeld te kunnen vormen van de fysisch-geografische situatie, een historisch kader te schetsen en bekende archeologische vindplaatsen te kunnen aantonen, werden verschillende bronnen geraadpleegd. Het meeste kaartmateriaal werd teruggevonden via Geopunt¹. Dit is de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie. Daarnaast werd gebruik gemaakt van Cartesius², een databank met kaarten van het NGI (Nationaal Geografisch Instituut), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied en de ruime omgeving ervan werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed (CAI)³ geraadpleegd. Het kaartmateriaal in deze archeologienota werd opgesteld met QGIS, dit is een vrij en open source geografisch informatiesysteem.

De gebruikte bronnen waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd, gezien de ligging van de site, niet opportuun geacht.

¹ <https://www.geopunt.be/kaart>

² <https://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

³ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

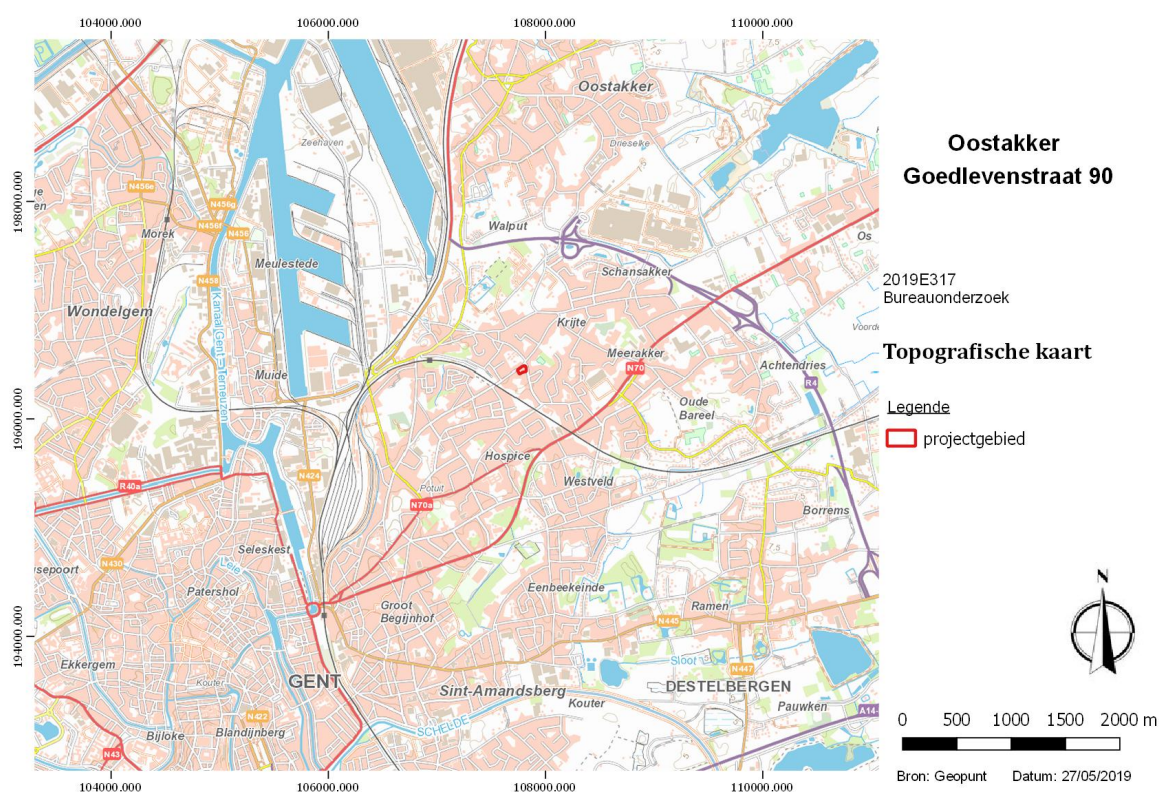
3. KADER EN AANLEIDING

3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING

Het plangebied bevindt zich te Oostakker (Gent, Oost-Vlaanderen) en heeft een oppervlakte van circa 4098,32m².

Oostakker is een deelgemeente van Gent en situeert zich ten noordoosten van het stadscentrum van Gent nabij de Gentse haven. Ten zuiden bevinden zich Sint-Amandsberg (Gent) en Destelbergen, ten oosten bevindt zich Lochristi. In het noorden grenst het projectgebied aan Wachtebeke en Zelzate. Het plangebied bevindt zich in het zuiden van de dorpskern, op het kruispunt van de Waterstraat en de Goedlevenstraat. Ten zuiden en het westen wordt het projectgebied begrensd door de woningen langsheen de Waterstraat en Goedlevenstraat.

Kadastraal is het plangebied terug te vinden onder Gent, Afdeling 17, Sectie E, perceelnrs 174a en 176a.

Figuur 1 Topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt, NGI)

Figuur 2 Detail van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied. (bron: geopunt, NGI)

Figuur 3 GRB-basiskaart met aanduiding van het plangebied en betrokken perceelnummers. (bron: geopunt)

3.2. HUIDIGE SITUATIE

Het plangebied is op heden gedeeltelijk bebouwd door een hoeve omringd met bomen in het oostelijke gedeelte. De westelijke zone betreft grasland met op de perceelsgrens nog enkele bomen.

Figuur 4 Recente orthofoto met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt)

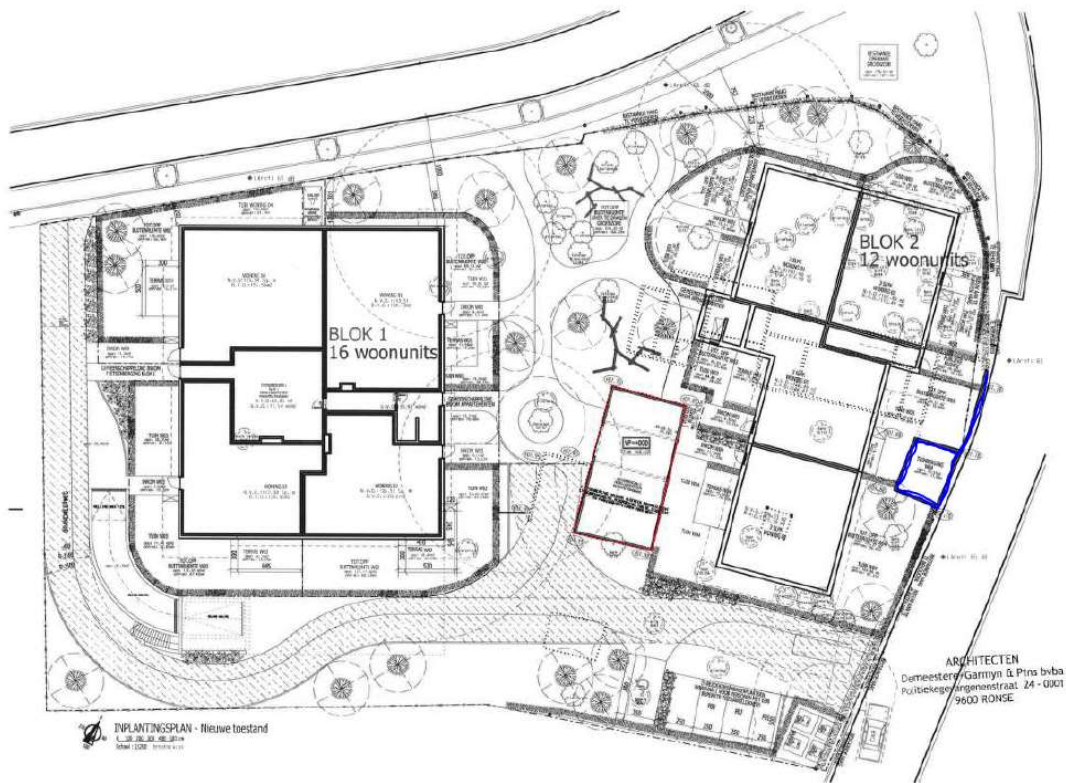
3.3. GEPLANDE WERKEN

De initiatiefnemer vraagt een omgevingsvergunning aan voor bouwen van 8 eengezinswoningen en 20 appartementen in twee gebouwblokken.

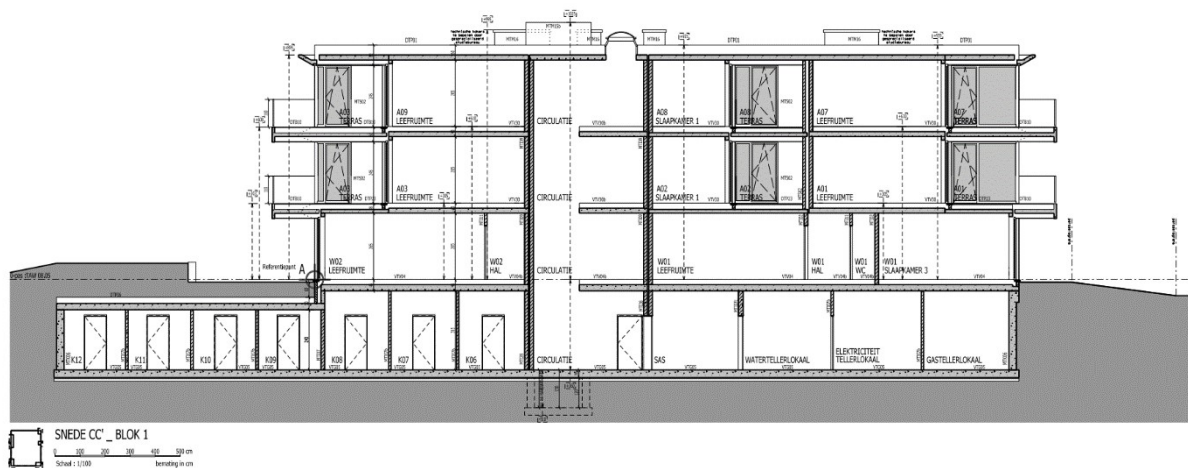
Concreet zullen volgende ingrepen plaatsvinden:

- Woonblok 1 betreft een volledige nieuwbouw van 12 woonunits. De grootste impact zal door het uitgraven van de ondergrondse parking zijn. De ondergrondse parking zal op een diepte van circa 340cm (incl. vloeropbouw) t.o.v. het laagste punt bestaand maaiveld en circa 386cm t.o.v. het hoogste bestaand maaiveld uitgegraven worden, met lokaal nog een diepte van circa 150cm voor de liftput.
- Woonblok 2 (circa. 550m² excl. bestaande bebouwing) situeert zich grotendeels ter hoogte van de huidige bebouwing en zal de huidige schuur gedeeltelijk integreren in een nieuwe fietsenstalling en het bestaand bakhuis in een tuinberging voor woning 04. De overige gebouwen worden gesloopt. Voor de voorziene uitgravingen van de woningen wordt een maximale verstoring van de ondergrond voorzien. Tot op heden is de funderingswijze nog niet gekend. De funderingswijze zal beslist worden op basis van het sonderingsverslag.
- De voorziene rioleringswerken zullen voor een uitgraving van minstens 50cm tot op dieptes van 198cm voorzien worden (zie plan riolering blok 1 en blok 2).
- Rondom de woonblokken worden er toegangspaden voorzien in betonklinkers/betonblokken, een brandweerweg in deels beton/betonblokken/betonklinkers en deels in grasdallen, verharding naar de woningen in stabipac en grasdallen/betonklinkers/betonblokken ter hoogte van de bovengrondse parkeerplaatsen. Hiernaast worden eveneens de tuinen en gemeenschappelijk groen voorzien. Bij deze geplande werken wordt uitgegaan van een afgraving van 1m onder het maaiveld.

De werken zullen een grote impact hebben op het bodemarchief: het graven van de funderingen en ondergrondse parking, het aanleggen van riolering, afwatering, diverse nutsleidingen en de impact van zwaar rollend verkeer binnen het plangebied. Al deze elementen zullen ervoor zorgen dat het eventuele aanwezige archeologische erfgoed over het volledige projectgebied grondig verstoord zal worden (uitgezonderd de huidige schuur en het bakhuis).

Figuur 5 Het inplantingsplan uit de omgevingsvergunningsaanvraag met links blok 1, rechts blok 2 en de te behouden schuur in rood omlijnd en het te behouden bakhuis in blauw. (Bron: initiatiefnemer)

Figuur 6 Doorsnede met zicht op de parkeergarage van woonblok 1. (Bron: initiatiefnemer)

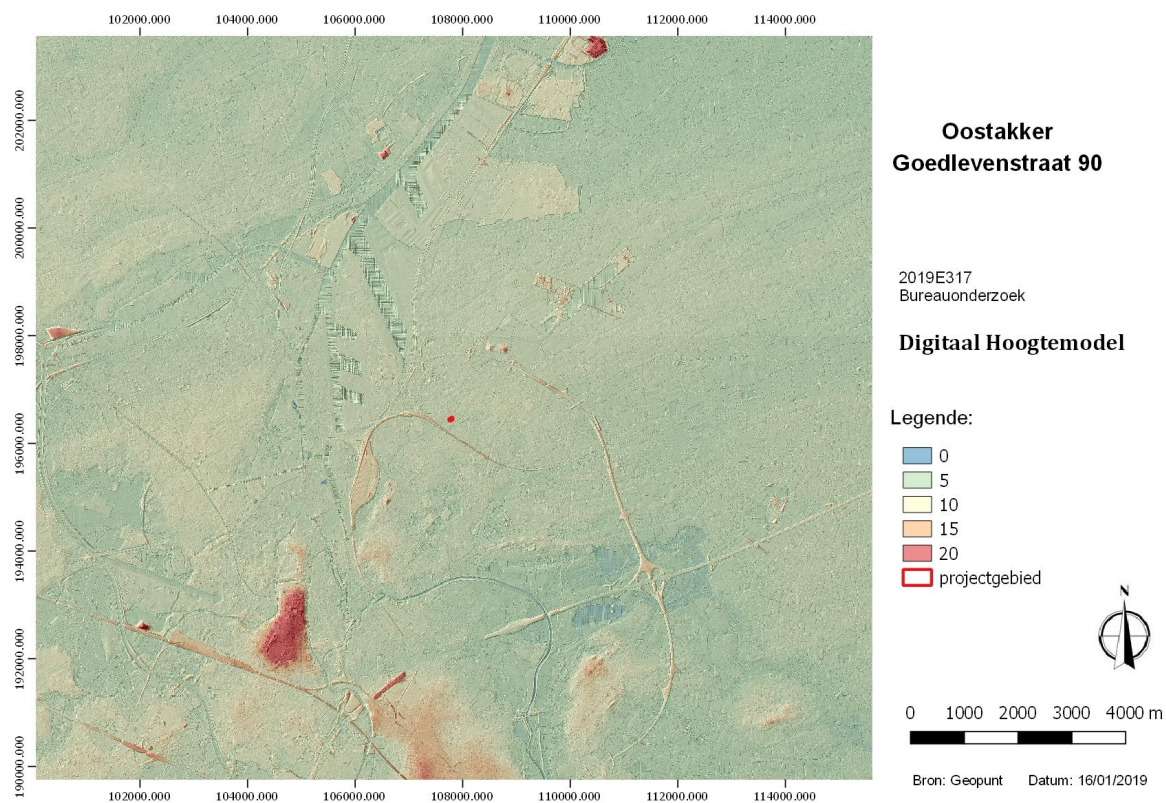

4. ASSESMENTRAPPORT

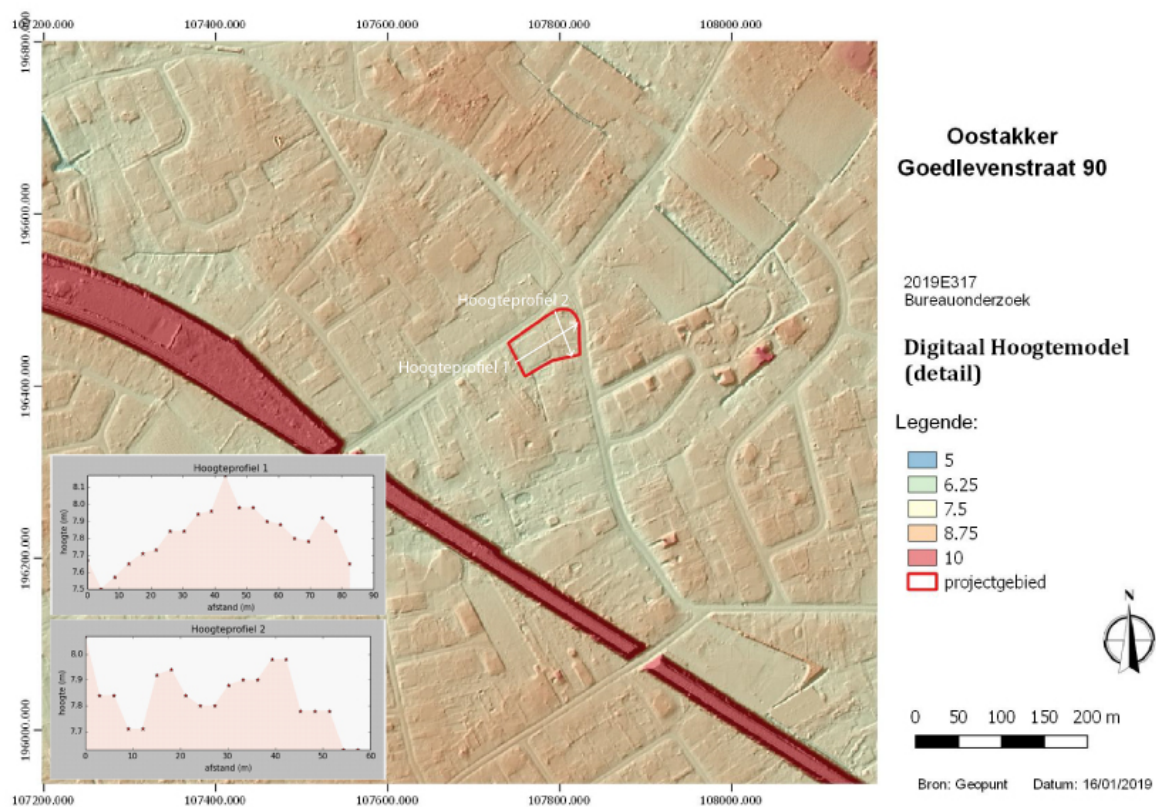
4.1. LANDSCHAPPELIJK SITUERING

Het projectgebied situeert zich in de Vlaamse Vallei, binnen een breed vlak en zandig gebied met hoogtewaarden tussen +3m en +10m TAW. Het plangebied is gelegen op een iets lagere zone op de zuidwest-noordoost gerichte lage kouterrug die zich ter hoogte van Sint-Amandsberg en Oostakker bevindt en oostwaarts overgaat in de Ruggenzone van Zeveneken. Ter hoogte van het plangebied zelf zijn de hoogtes variërend tussen +7,5m TAW tot +8m TAW. De hoogste zone bevindt zich centraal ter hoogte van de huidige hoeves, met een afhelling van het terrein richting het westen en de straatzijdes. Verder tekenen zich op het gedetailleerd DTM voornamelijk hoogteverschillen af die antropogeen van aard zijn (ter hoogte van hoeves, vierkant 'pad' in westelijke zone,...). Er zijn geen waterlopen in de onmiddellijke omgeving van het projectgebied.

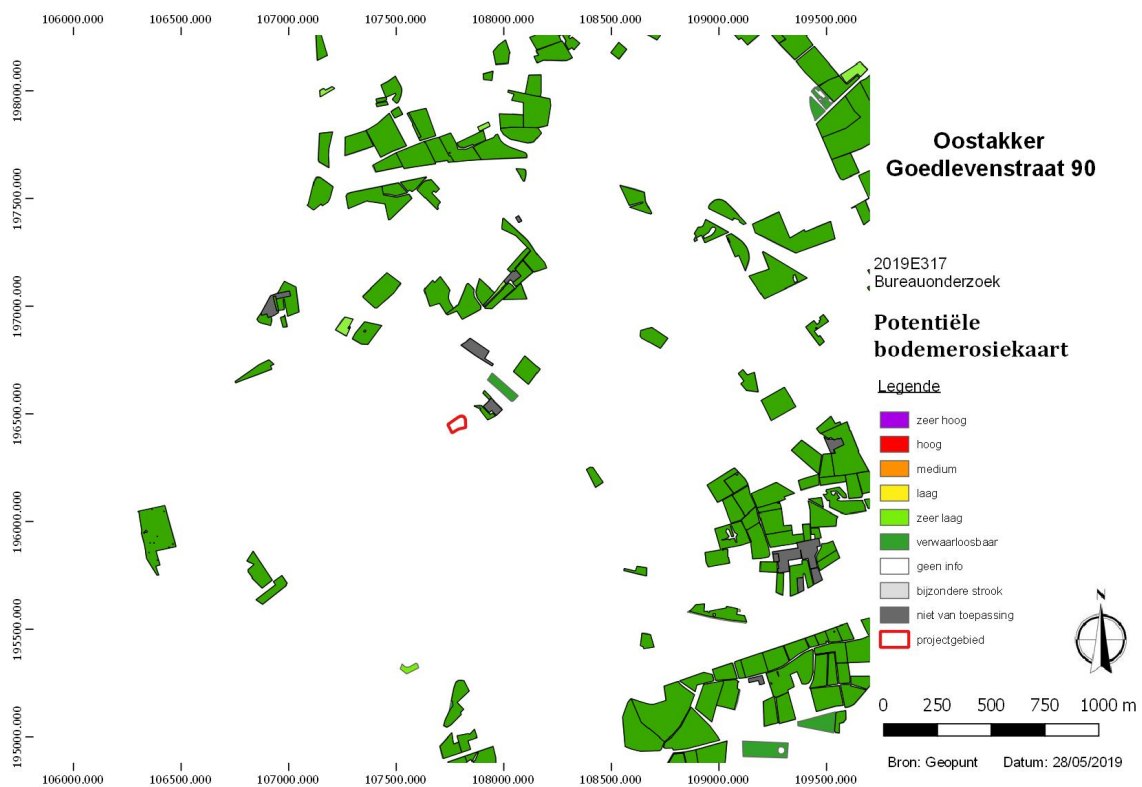
De potentiële bodemerosiekaart toont geen informatie ter hoogte van het projectgebied. Gezien de omgeving van het terrein kan verwacht worden dat er een verwaarloosbaar potentieel op erosie aanwezig is binnen het plangebied.

Figuur 9 Digitaal Hoogtemodel met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)

Figuur 10 Detail van het digitaal hoogtemodel met hoogteprofielen. (Bron: geopunt)

Figuur 11 Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)

4.2. GEOLOGISCHE SITUERING

De Tertiaire ondergrond ter hoogte van het plangebied wordt gevormd door de Formatie van Gentbrugge, meer bepaald het Lid van Vlierzele.

De Formatie van Gentbrugge is een mariene eenheid, afgezet in het Vroeg Eoceen. Het Lid van Vlierzele is het jongste lid van deze Formatie, en wordt gekenmerkt als grijsgroen glauconiethoudend fijn zand dat duidelijk horizontaal of kruisgewijs gelaagd is waarbij kleilagen aanwezig zijn. Bovenaan bevinden zich humeuze tussenlagen, naar onder toe gaat de lithologie over naar homogeen kleiig zeer fijn zand. Plaatselijk komen dunnen zandsteenbankjes voor. ⁴ Het Tertiaire substraat bevindt zich op een diepte van ca. 8m.⁵

Op de Quartair geologische kaart met schaal 1:200 000 bevindt het plangebied zich ter hoogte van type 3. Het betreft eolische afzettingen (zand tot silt) uit het Weichseliaan, mogelijk nog vroeg-Holoceen (ELPw), waarbij mogelijk ook hellingsafzettingen van het Quartair aanwezig

⁴ Jacobs et al., 1993

⁵ DOV, G3Dv2 dikte niet-tabulair Quartair

(HQ) zijn. Het is evenwel ook mogelijk dat deze karteereenheid afwezig is. Onder deze afzetting bevinden zich fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (FLPw)

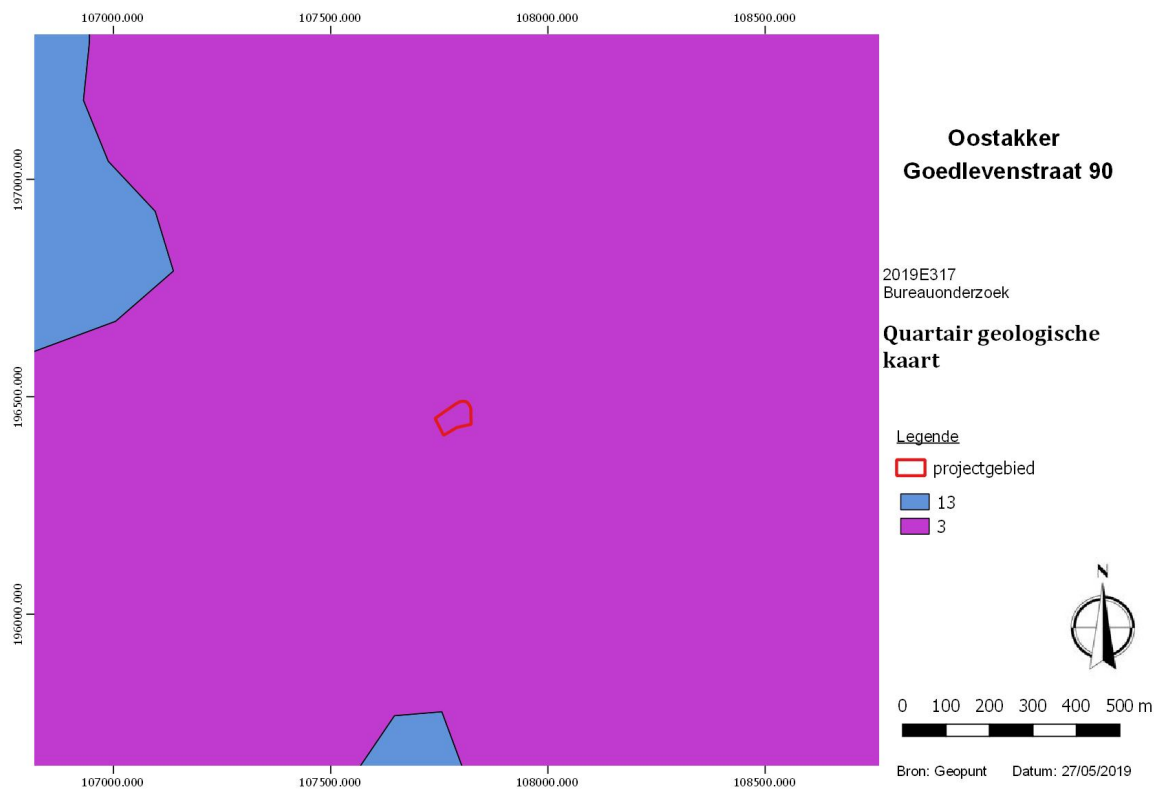
Volgens de meer gedetailleerde Quartaire kaart met schaal 1:50 000 bestaan de Quartaire afzettingen uit Weichseliaan fluvioperiglaciaal zandig facies⁶, en zijn geen eolische sedimenten aanwezig is. Dit bestaat hoofdzakelijk uit een zandig lithosoom dat op veel plaatsen gescheiden is door een minder belangrijk fluvioperiglaciaal lemig facies. Dit facies is hoofdzakelijk gevormd door verwilderde rivieren die onder periglaciale omstandigheden van de laatste ijstijd actief waren. In dit fluvioperiglaciaal afzettingsmechanisme wisselden accumulatie van sedimenten plaatselijk en tijdelijk af met erosiefasen, dit alles resulterend in een residuele dalopvulling.⁷

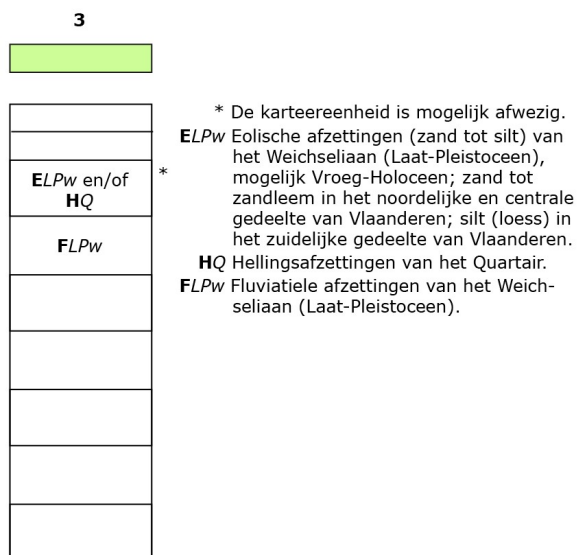
Figuur 12 Tertiair geologische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt)

⁶ De Moor, Van De Velde 1996

⁷ De Moor 1997

Figuur 13 Quartaire geologische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt)

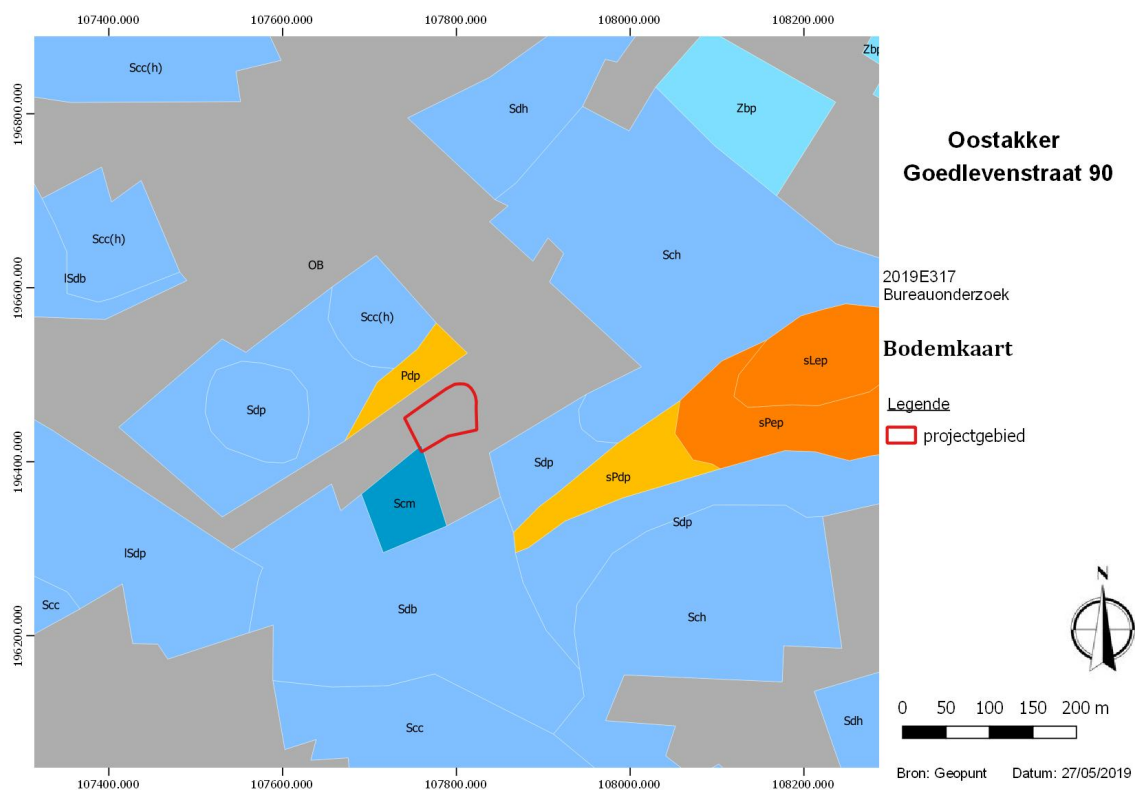
Figuur 14 Uitleg type 1 Quartaire geologische kaart. (Bron: geopunt)

4.3. BODEMKUNDIGE SITUERING

Volgens de bodemkaart is het plangebied gekarteerd onder het type OB (bebouwd). De omliggende bodemtypes betreffen voornamelijk matig natte/matig droge lemige zandbodems of lichte zandleembodems. Het perceel net ten noorden wordt gekarteerd als type Pdp, net ten zuiden is er een aanduiding van het bodemtype Scm.

Het eerste geval betreft een matig natte licht zandleembodem zonder profielontwikkeling. Deze zijn grotendeels opgebouwd uit colluviaal materiaal. De bovengrond is donker grijsbruin en gaat over naar bruingrijs tot grijs met roestverschijnselen die beginnen tussen 40 en 60cm. In de diepere horizonten is het materiaal bleekgrijs met fijne roestvlekjes. Het zijn natte gronden in de winter maar met een behoorlijke waterhuishouding in de zomer.

Een Scm-bodem is een matig droge lemig zandbodem met een dikke antropogene humus A horizont. Het betreft een plaggenbodem met een A-horizont meer dan 60cm dik. Deze is donkerbruin of donkergrijs en kan meestal in twee subhorizonten verdeeld worden met wisselende hoeveelheid humus. Onder de humeuze A komt een verbrokkelde podzol B horizont voor. De roestverschijnselen beginnen tussen 60 en 90cm. De waterhuishouding is goed in de winter en iets te droog in de zomer. Ten gevolge van de ligging in de onmiddellijke omgeving van de hoeven bevindt deze serie zich meestal onder boomgaarden of weide.

Figuur 15 Bodemkaart met projectie van het plangebied. (Bron: geopunt)

4.4. HISTORISCHE SCHETS⁸

Het plangebied ligt in de huidige gemeente Oostakker. De eerste vermelding van Oostakker dateert uit de 13de eeuw, in de betekenis van de oostelijke akkers van de Sint-Baafsabdij. Deze verwierf sinds de oprichting in de 7de eeuw geleidelijk aan quasi volledig de heerlijkheid Oostakker. De oudste woonkern van Oostakker is wellicht 'Sloten', dat met 'Achtene' tot de voornaamste uitbatingscentra van de Sint-Baafsheerlijkheid behoorde. Door de ontginningsbeweging in de 12de eeuw ontstonden wijzigingen aan de oude domeinstructuren en ontstonden nieuwe landbouwuutbatingen. De functie van Sloten als bestuurlijk centrum van de Sint-Baafsheerlijkheid verschoof daarbij naar een nieuwe abdijhoeve nabij Sint-Baafsdorp. Te Oostakker, net zoals in Sint-Amandsberg, verschenen vanaf de 12de eeuw tot in de late middeleeuwen sites waarvan de meesten abdijhoeven waren, al dan niet met een motte.

Het huidige dorpscentrum ontwikkelde zich onafhankelijk van de oudere sites aan de Kapelledries. Hier stond een kapel toegewijd aan de Heilige Laurentius, die in verband gebracht wordt met een verdwenen nabijgelegen hoeve (hof Oostakker in de Langerbruggestraat). Oostakker bleef tot het eind van het Ancien Regime behoren tot de heerlijkheid van Sint-Baafs (sinds 1559 van het bisdom) en ressorteerde onder de kasselrij van de Oudburg.

4.5. KAARTMATERIAAL

Op de kaart van Ferraris (1777) bevindt het plangebied zich tussen de 'Slootendriesch', 'Westveld' en 'Veldeken' langsheen het kruispunt dat reeds de huidige tracés van de Goedlevenstraat en Waterstraat volgt. Ter hoogte van het projectgebied is reeds een aanduiding van twee hoevegebouwen zichtbaar met tuinzone erlangs. De Atlas der Buurtwegen, Vandermaelenkaart en kaart van Popp tonen eveneens bebouwing ter hoogte van het projectgebied. Het betreft op de Atlas der buurtwegen en Poppkaart telkens drie gebouwstructuren. Op de kaart Vandermaelen is het meest zuidelijke gebouw vermoedelijk door georeferentie net buiten het projectgebied gekarteerd. Het meest westelijke perceel lijkt in alle gevallen onbebouwd gebleven.

De orthofotosequentie toont vanaf de jaren '70 een gelijkaardig beeld van het projectgebied. Er bevindt zich nog steeds een hoeve, al is het zuidelijke parallel gelegen gebouw verdwenen en bevindt er zich een nieuw gebouw (huidige schuur) haaks op het noordelijke gebouw. Op de

⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2019: Oostakker [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14011> (geraadpleegd op 01/06/19)

orthofoto uit 1971 lijkt het westelijke perceel begroeid met bomen. Vanaf de orthofoto uit 1979-1990 is dit perceel grasland tot op heden. Vanaf de orthofoto uit 2013-2015 is er nog een kleine structuur toegevoegd (met wit dak).

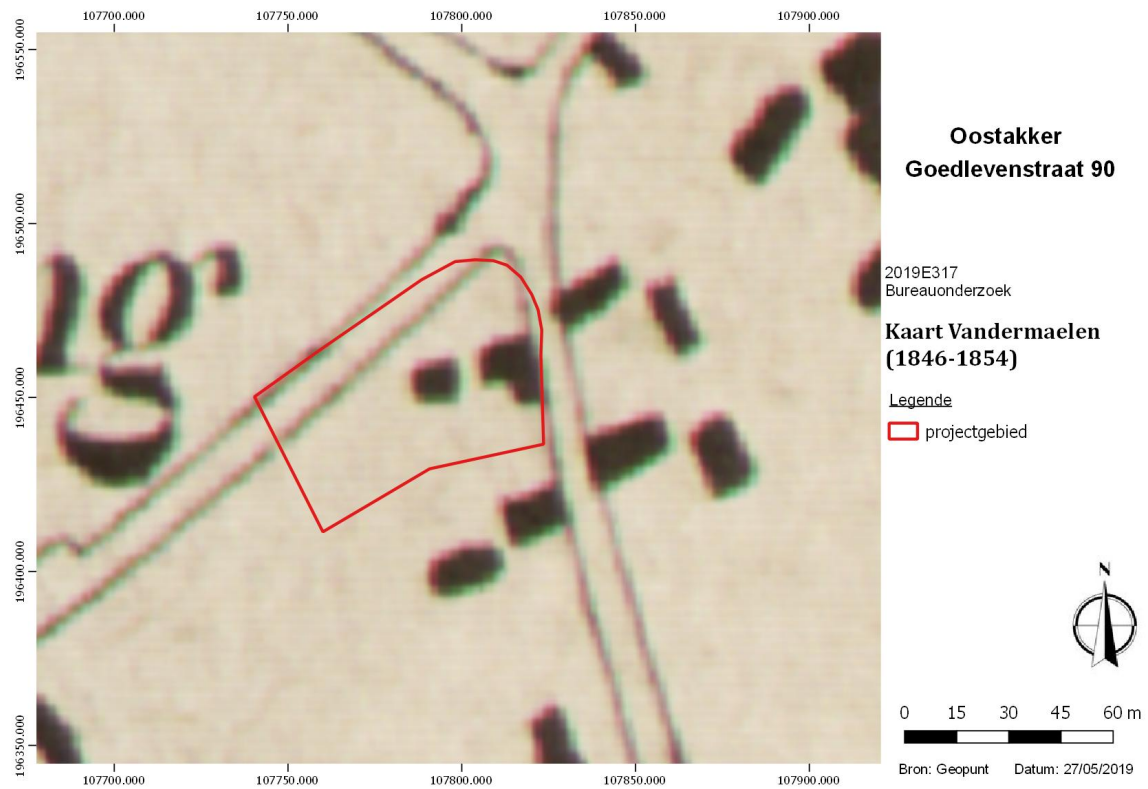
Figuur 16 Ferrariskaart (1777) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)

Figuur 17 Ferrariskaart (1777) met aanduiding van het projectgebied – detail. (Bron: geopunt)

Figuur 18 Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)

Figuur 19 Kaart Vandermaelen (1846-1854) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)

Figuur 20 Popp-kaart (1842-1879) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)

Figuur 21 Orthofoto uit 1971. (Bron: geopunt)

Figuur 22 Orthofoto uit 1979-1990. (Bron: geopunt)

Figuur 23 Orthofoto uit 2013-2015. (Bron: geopunt)

4.6. ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

De belangrijkste bron voor de archeologische gegevens werd bekomen via de CAI. In onderstaande lijst worden de relevante CAI-items opgesomd. Voor de interpretatie en met het oog op het formuleren van een goede archeologische verwachting van het plangebied wordt een onderscheid gemaakt tussen (recente) archeologische prospecties en opgravingen enerzijds en archeologische en historische indicatoren anderzijds.

4.6.1. ARCHEOLOGISCHE PROSPECTIES EN OPGRAVINGEN

In de onmiddellijke omgeving van het plangebied zijn enkele archeologische onderzoeken uitgevoerd.

CAI ID 208980⁹: In 2015 is een archeologisch vooronderzoek door middel van proefsleuven uitgevoerd aan de Krijtestraat te Oostakker waarbij verschillende sporen zijn aangetroffen die voornamelijk dateren uit de nieuwe en nieuwste tijd. Er is geen verder advies gegeven na het vooronderzoek.

CAI ID 160725¹⁰: Bij een archeologische controle van de werken aan de Waterstraat zijn karresporen geregistreerd die gerelateerd zijn aan het oude wegtracé. Deze wegtracés zijn reeds op de Ferrariskaart en Atlas der Buurtwegen aangegeven en dateren dus minstens uit de nieuwe tijd.

CAI ID 221667¹¹: Op ca. 200m ten noorden van het projectgebied zijn bij een archeologisch vooronderzoek door middel van proefsleuven een gracht en kuil aangetroffen die niet konden gedateerd worden.

CAI ID 207363¹²: In 2014 is voor de verkaveling aan het Ombeekhof archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Hierbij werden voornamelijk sporen (greppels) uit de nieuwe en nieuwste tijd aangetroffen. Daarnaast werden ook middeleeuwse bewoningssporen aangetroffen zoals een waterput en een palencluster. De zone met middeleeuwse sporen is geadviseerd voor verder onderzoek.

CAI ID 211502¹³: Bij archeologisch vooronderzoek aan de Waterstraat zijn enkele archeologische sporen aangetroffen die slechts een beperkte bewaringstoestand kenden. Er kon geen concretere datering bepaald worden. Enkele lijnstructuren zijn te dateren in de nieuwe tijd. Tenslotte zijn ook enkele scherven intrusief aardewerk aangetroffen uit de ijzertijd.

CAI ID 206997¹⁴: Na een archeologisch vooronderzoek waarbij Romeinse sporen zijn aangetroffen is een opgraving aan de Sint-Bernadettestraat te Sint-Amandsberg uitgevoerd. Hierbij zijn bewoningssporen uit de vroege ijzertijd en begravingssporen uit de Romeinse tijd aangetroffen. Deze zouden aansluiten bij de aangetroffen sporen bij het onderzoek aan de Hogeweg.

CAI ID 151115 – 32172: Deze site werd ontdekt op basis van luchtfotografische waarnemingen in de jaren 1980. Naar aanleiding van een woonproject werd in 2010 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd¹⁵. Vervolgens werd in 2011 op een terrein van 5,8ha een opgraving uitgevoerd waarbij sporen aangetroffen zijn uit het laat-neolithicum en bronstijd

⁹ Reyns et al. 2012

¹⁰ Stoops 2011

¹¹ Vander Ginst et al. 2015

¹² Reyns et al 2014

¹³ Demoen et al. 2014

¹⁴ Bruggeman et al 2015

¹⁵ Laloo, Blanchaert 2010

(kringgrepels en palenkransen), bewoning- en begravingssporen uit de ijzertijd en Romeinse periode en aardewerk uit de vroege middeleeuwen¹⁶.

CAI ID 165792¹⁷: Bij een proefsleuvenonderzoek wat zuidelijker van het projectgebied langs de waterstraat is een kuil uit de late ijzertijd of vroeg-Romeinse periode aangetroffen. Er is geen verder onderzoek geadviseerd.

CAI ID 211743¹⁸: Een archeologisch vooronderzoek en een opgraving zijn uitgevoerd aan de Kasteelwegel te Sint-Amandsberg. Hierbij zijn gebouwplattegronden uit de middenbronstijd B/late bronstijd/ijzertijd en een deel van een Romeins erf aangesneden.¹⁹

CAI ID 165814²⁰: Bij archeologisch onderzoek aan de Schansakker zijn funeraire structuren uit het finaal-neolithicum/bronstijd, gebouwplattegronden uit de ijzertijd en op de overgang van de Karolingische periode naar de volle middeleeuwen, en een loopgraaf uit de Eerste Wereldoorlog aangetroffen.

CAI ID 211307²¹: Bij een vooronderzoek langs de Staf Bruggenstraat in Sint-Amandsberg werd een vooronderzoek uitgevoerd waarbij voornamelijk recente sporen zijn aangetroffen met uitzondering van één niet te dateren paalspoor. Er is geen verder onderzoek geadviseerd.

Cai ID215571²²: Naar aanleiding van een verkaveling werd ter hoogte van de Kasteelwegel te Sint-Amandsberg verschillende archeologische vondsten gedaan. Uit de late bronstijd werden 4 plattegronden aangetroffen. Uit de vroege ijzertijd werden twee plattegronden opgegraven. Uit de midden-romeinse tijd werd een deel van een erf met éénbeukig gebouw, erfgracht, dumpzone en waterput opgegraven.

4.6.2. ARCHEOLOGISCHE EN HISTORISCHE INDICATOREN

Er zijn buiten de opgravingen en vooronderzoeken in de omgeving van het projectgebied nog een aantal andere historische indicatoren en archeologische indicatoren (ook uit ouder onderzoek).

CAI 32173²³: Bij onbepaald onderzoek uit 1986 zijn nabij de Ombeekhof bewoningssporen uit de Romeinse tijd aangetroffen.

¹⁶ Dyselinck 2013

¹⁷ Smet J. et al 2013

¹⁸ Hertoghs et al 2014

¹⁹ Vanholme et al 2016

²⁰ Herreman 2013

²¹ Hoorne et al 2015

²² Vanholme N., Dalle S. 2016.

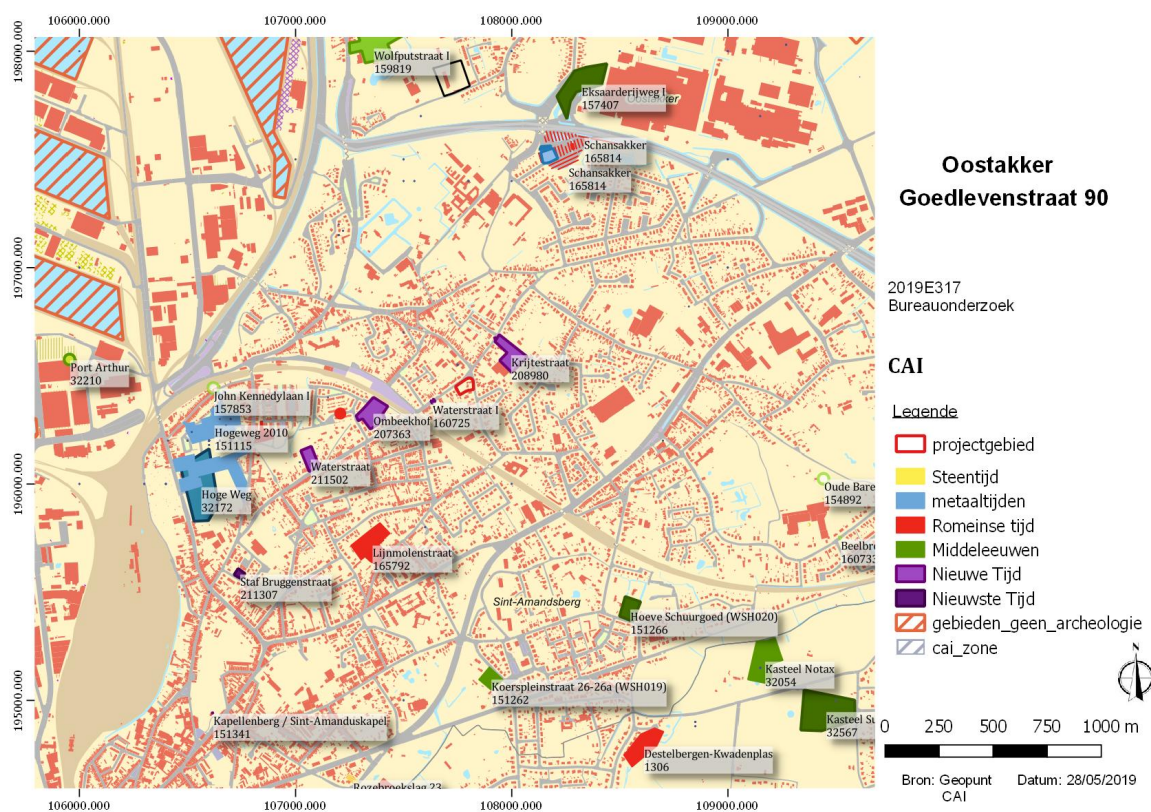
²³ Anoniem 1987

CAI ID 157723²⁴: In augustus 1995 zijn bij een archeologisch vooronderzoek aan de Sint-Bernadettestraat midden-Romeinse archeologische sporen aangetroffen.

CAI ID 157853²⁵: Bij een mechanische prospectie in 1982 aan de huidige John F. Kennedylaan zijn verschillende vondsten aardewerk uit de Romeinse en mogelijk Merovingische periode aangetroffen. Daarnaast is ook een vondstenconcentratie aardewerk uit de late middeleeuwen (14de eeuw) aangetroffen.

CAI 151262²⁶: Ten zuiden van het projectgebied aan de Koerspleinstraat is er een site met walgracht aangeduid, die op basis van de kaart van Horenbault (1619) gelokaliseerd is.

CAI 151266²⁷: ten zuidoosten van het projectgebied aan de Westveldstraat is eveneens een site met walgracht gelokaliseerd op basis van de kaart van Horenbault (1619). Hiervan zou reeds een eigenaar vermeld zijn in de 13de eeuw.

Figuur 24 CAI (Centraal Archeologische Inventaris) op GRB-basiskaart. (Bron: CAI en geopunt)

²⁴ Laleman 1995

²⁵ Raveschot 1982

²⁶ Charles et al 2008

²⁷ Charles et al. 2008

5. SYNTHESE

5.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON

Er zijn geen bronnen beschikbaar om aan te tonen of het plangebied al dan niet bewoond was voor de 18de eeuw. Een eerste bruikbare kaart, namelijk de Ferrariskaart uit 1777 toont aan dat het plangebied reeds bebouwd was met een hoeve. De latere kaarten en orthofoto's tonen eveneens de aanwezigheid van hoevegebouwen tot op heden. De overige zone van het projectgebied blijkt op basis van het historisch onderzoek in gebruik als tuinzone of weide/akkerland. De op heden aanwezige hoeve kan dus teruggaan tot de 18de eeuw en ouder.

Landschappelijk gezien is het plangebied niet uitgesproken interessant voor jager-verzamelaars. Het is gelegen op een iets lagere zone ter hoogte van een langgerekte kouterrug, maar is te beperkt om als duidelijke gradiëntzone beschouwd te worden. In de omgeving is tevens geen beek aanwezig. Op basis van de Quartair geologische gegevens kunnen wat de steentijden betreft, vondsten uit finaal paleolithicum en mesolithicum aanwezig zijn in de bovengrond van de bodem. De bodemkaart geeft ter hoogte van het projectgebied geen aanduiding van het bodemtype. Op basis van de omliggende bodemtypes kan een matig natte/matig droge lemige zandbodem of lichte zandleembodem (zonder profielontwikkeling) verwacht worden. Net ten zuiden van het projectgebied wordt nog een plaggenbodem gekarteerd. Het is waarschijnlijk dat de menselijke ingrepen binnen het terrein, door de bouw en herbouw van de hoeve, eventuele steentijdartefactensites verstoord hebben. Er is dus een lage verwachting op aanwezigheid van bewaarde steentijdartefactensites. Wat sporensites betreft, d.i. vanaf het neolithicum, heeft archeologisch onderzoek in de onmiddellijke omgeving van het plangebied relatief weinig archeologische sporen opgeleverd. Deze worden tevens in de nieuwe tijd of nieuwste tijd gedateerd. Wat verder buiten het projectgebied blijkt echter een grote aanwezigheid van archeologische sporen in Oostakker en Sint-Amandsberg vanaf de metaaltijden, Romeinse tijd, middeleeuwen en later.

Concluderend kan gesteld worden dat het plangebied een laag potentieel heeft op bewaarde steentijdartefactensites, en een hoger archeologisch potentieel heeft op aanwezigheid van sites uit perioden vanaf het neolithicum tot en met de nieuwste tijd. Daarenboven blijkt de huidige hoeve reeds voorgangers te hebben tot minstens in de 18de eeuw.

5.2. ONDERZOEKSVRAGEN

Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Er zijn geen bronnen beschikbaar om aan te tonen of het plangebied al dan niet bewoond was voor de 18de eeuw. Een eerste bruikbare kaart, namelijk de Ferrariskaart uit 1777 toont aan dat het plangebied reeds bebouwd was met een hoeve.

Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

De huidige bebouwing kan reeds een verstoring van het projectgebied teweeggebracht hebben. Dit is op basis van het bureauonderzoek niet verder te achterhalen.

Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Naast de huidige bebouwing en ingebruikname van het terrein zijn er op basis van het bureauonderzoek geen indicatoren dat het projectgebied reeds verstoord is.

Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

De werken zullen een grote impact hebben op het bodemarchief: het graven van de funderingen en ondergrondse parking, het aanleggen van riolering, afwatering, diverse nutsleidingen en de impact van zwaar rollend verkeer binnen het plangebied. Al deze elementen zullen ervoor zorgen dat het eventuele aanwezige archeologische erfgoed over het volledige projectgebied grondig verstoord zal worden (uitgezonderd de huidige schuur en het bakhuis).

Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan op basis van het bureauonderzoek alleen niet vastgesteld worden.

Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

Verder onderzoek wordt noodzakelijk geacht, dit wordt toegelicht in het Programma van Maatregelen.

6. BESLUIT

Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande aanvraag van een omgevingsvergunning voor de bouw van 8 eengezinswoningen en 20 appartementen te Oostakker (Gent, prov. Oost-Vlaanderen) waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt. De totale oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt circa 4098,32m². Vandaar is men verplicht een archeologienota bij de aanvraag in te dienen. Het projectgebied bevindt zich niet in een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten is. Het valt noch in een beschermde archeologische site, noch in een vastgestelde archeologische zone.

Het plangebied is op heden gedeeltelijk bebouwd door een hoeve omringd met bomen in het oostelijke gedeelte. De westelijke zone betreft grasland met op de perceelsgrens nog enkele bomen.

De geplande werken zullen een grote impact hebben op het bodemarchief: het graven van de funderingen en ondergrondse parking, het aanleggen van riolering, afwatering, diverse nutsleidingen en de impact van zwaar rollend verkeer binnen het plangebied. Al deze elementen zullen ervoor zorgen dat het eventuele aanwezige archeologische erfgoed over het volledige projectgebied grondig verstoord zal worden (uitgezonderd de schuur en het bakhuis).

Het projectgebied situeert zich in de Vlaamse Vallei, binnen een breed vlak en zandig gebied met hoogtewaarden tussen +3m en +10m TAW. Het plangebied is gelegen op een iets lagere zone op de zuidwest-noordoost gerichte lage kouterrug die zich ter hoogte van Sint-Amandsberg en Oostakker bevindt en oostwaarts overgaat in de Ruggenzone van Zeveneken. Landschappelijk gezien is het plangebied niet uitgesproken interessant voor jager-verzamelaars. Het is gelegen op een iets lagere zone ter hoogte van een langgerekte kouterrug, maar is te beperkt om als duidelijke gradiëntzone beschouwd te worden. In de omgeving is tevens geen beekloop aanwezig. Op basis van de omliggende bodemtypes kan een matig natte/matig droge lemige zandbodem of lichte zandleembodem (zonder profielontwikkeling) verwacht worden. Ter hoogte van het projectgebied zelf kan de bewaringstoestand van eventuele archeologische sporen niet concreet ingeschat worden. Mogelijk zijn door de bouw en herbouw van de hoevegebouwen verschillende archeologische sporen verdwenen. Archeologisch onderzoek in de onmiddellijke omgeving van het plangebied hebben relatief weinig archeologische sporen opgeleverd. De wel aangetroffen sporen worden tevens in de nieuwe tijd of nieuwste tijd

gedateerd. Wat verder buiten het projectgebied blijkt echter een grote aanwezigheid van archeologische sporen in Oostakker en Sint-Amandsberg vanaf de metaaltijden, Romeinse tijd, middeleeuwen en later.

Concluderend kan gesteld worden dat het plangebied een laag potentieel heeft op bewaarde steentijdartefactensites, en, gezien de ruimere archeologische gekende gegevens, een hoger archeologisch potentieel heeft op aanwezigheid van sites uit perioden vanaf het neolithicum tot en met de nieuwste tijd. Daarenboven blijkt de huidige hoeve reeds voorgangers te hebben tenminste tot in de 18de eeuw.

Een verder archeologisch onderzoek wordt gezien de impact van de geplande werken en de geformuleerde archeologische verwachting, noodzakelijk geacht. Dit wordt toegelicht in het Programma van Maatregelen.

7. BIBLIOGRAFIE

- <https://www.geopunt.be/kaart>
- <https://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/>
- <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/>
- <https://maps.nls.uk/ww1/trenches/>

- ANONYMUS, 1987: Vondstmeldingen. In: Stadsarcheologie Gent 1,1987, p 32
- Bruggeman J., Reyns N. 2015: *Archeologische opgraving Gent- Sint-Bernadettestraat*, rapporten All-Archeo 248, Temse.
- Charles L., Laleman M.-C., Lievois D. & Steurbaut P. 2008, *Van walsites en speelhoven. Het vrije van Gent bij Jacques Horenbault (1619)*, Gent.
- Demoen D., De Cleer S. 2014: *Archeologische prospectie met ingreep in de bodem, Gent, Sint-Amandsberg, Waterstraat*, BAAC Vlaanderen rapport 93, Gent.
- De Moor G., 2000. *Toelichting bij de Quartaire afzettingen. Kaartblad 22 Gent*. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Bestuur Natuurlijke Rijkdommen en Energie.
- DYSELINCK T., 2013. *Gent, Hogeweg. Vlakdekkende opgraving*. BAAC Rapport A-11.0045, BAAC BV
- Hertoghs S., Vander Cruyssen M. 2014: *Archeologische prospectie met ingreep in de bodem Gent, Sint-Amandsberg, Kasteelwegel*, BAAC Vlaanderen Rapport 112, Gent.

- Herreman D. 2013: *Archeologisch vooronderzoek R4 Schansakker*, Ruben Willaert rapport 57, Sijsele.
- Hoorne J., De Kreyger F., De Brant R. 2015: *Sint-Amandsberg - Staf Bruggenstraat. Archeologisch vooronderzoek - oktober 2015*, DL&H-Rapport 25, Adegem.
- Jacobs P., De Ceukelaire M., De Breuck W., De Moor G., 1996. Kaartblad 22 Gent. *Toelichtingen bij de geologische kaart van België - Vlaams Gewest*. Belgische Geologische Dienst en Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie, Brussel.
- Laleman M.C. e.a. 1995, *Vondstmeldingen. Sint-Bernadettestraat 158-174*, in: Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent jg. 19 afl. 3, pp. 44-45
- LALOO P., BLANCHART H. 2010. *Gent-Hogeweg. Archeologisch proefsleuvenonderzoek 19/05-08/06/2010*, GATE rapport-4.
- Raveschot P. & Van de Walle R. 1982, *Vondstmeldingen. John Kennedylaan - Vliegtuiglaan*, in: Stadsarcheologie 6/2, p. 45
- Reyns N., Cléda B., Claessens L. 2015: *Archeologisch vooronderzoek Oostakker (Gent) - Krijtstraat*, Rapporten All-Archeo bvba 249, Temse.
- Reyns N., Dierckx L. 2014: *Archeologisch vooronderzoek Sint-Amandsberg (Gent)- Ombeekhof - Ombeekstraat*, Rapporten All-Archeo 208, Bornem.
- Smet J., Van Goidsenhoven W. 2013: *Archeologisch Vooronderzoek Lijnmolenstraat (Gent)*, Ruben Willaert Rapport 55, Sijsele.
- Stoops G. 2011, *Sint-Amandsberg en Oostakker: wegwaarnemingen*, in: *Archeologisch onderzoek in Gent 2002-2011. Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent reeks 2, nr. 5*, 180-187, Gent.
- Vanholme N., Dalle S., 2016, *Archeologische opgraving Sint-Amandsberg Kasteelwegel (prov. Oost-Vlaanderen), Basisrapport*, Monument Vandekerckhove Afdeling Archeologie Rapport 2016/13, Ingelmunster.
- Vander Ginst V., Smeets M. 2015: *Het archeologisch vooronderzoek aan De Ratte te Oostakker*, Archeo-rapport 316, Kessel-Lo.
- Vanholme N., Dalle S. 2016: *Archeologische opgraving Sint-Amandsberg Kasteelwegel (prov. Oost-Vlaanderen). Basisrapport*, Monument Vandekerckhove Afdeling Archeologie rapport 2016/13, Ingelmunster.
- Van Ranst E. & SYS C. 2000, *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1x20 000)*, onuitgegeven rapport.

8. FIGURENLIJST

Figuur 1 Topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt, NGI)	6
Figuur 2 Detail van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied. (bron: geopunt, NGI).....	7
Figuur 3 GRB-basiskaart met aanduiding van het plangebied en betrokken perceelnummers. (bron: geopunt).....	7
Figuur 4 Recente orthofoto met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt)	8
Figuur 5 Het inplantingsplan uit de omgevingsvergunningsaanvraag met links blok 1, rechts blok 2 en de te behouden schuur in rood omlijnd en het te behouden bakhuis in blauw. (Bron: initiatiefnemer).....	10
Figuur 6 Doorsnede met zicht op de parkeergarage van woonblok 1. (Bron: initiatiefnemer).....	10
Figuur 7 Rioleringsplan blok 1. (bron: initiatiefnemer)	11
Figuur 8 Rioleringsplan blok 2. (bron: initiatiefnemer).....	12
Figuur 9 Digitaal Hoogtemodel met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)	14
Figuur 10 Detail van het digitaal hoogtemodel met hoogteprofielen. (Bron: geopunt)	14
Figuur 11 Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)	15
Figuur 12 Tertiair geologische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt).....	16
Figuur 13 Quartair geologische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt)	17
Figuur 14 Uitleg type 1 Quartair geologische kaart. (Bron: geopunt)	17
Figuur 15 Bodemkaart met projectie van het plangebied. (Bron: geopunt)	18
Figuur 16 Ferrariskaart (1777) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)	21
Figuur 17 Ferrariskaart (1777) met aanduiding van het projectgebied – detail. (Bron: geopunt)	22
Figuur 18 Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt).....	22
Figuur 19 Kaart Vandermaelen (1846-1854) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt).....	23
Figuur 20 Popp-kaart (1842-1879) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)	24
Figuur 21 Orthofoto uit 1971. (Bron: geopunt)	24
Figuur 22 Orthofoto uit 1979-1990. (Bron: geopunt)	24
Figuur 23 Orthofoto uit 2013-2015. (Bron: geopunt)	25
Figuur 24 CAI (Centraal Archeologische Inventaris) op GRB-basiskaart. (Bron: CAI en geopunt)	28

